

1. Fasering projecten SVP 2022

In deze bijlage wordt onder meer de stand van zaken behandeld van de projecten die als 'Bestuurlijk voornemen' zijn aangekondigd in het SVP 2022. Deze bijlage wordt jaarlijks bijgewerkt als onderdeel van de voortgangsrapportage van het SVP. Dat betekent dat er ook nieuwe projecten zullen worden toegevoegd nadat ze zijn onderzocht in de ambtelijke verkenningsfase.

Ik heb in mijn brief uiteengezet dat ik belang hecht aan integraliteit, gezamenlijk uitgewerkte plannen en het kunnen inspelen op toekomstige ontwikkelingen. Daarom leg ik geen blauwdrukplan neer met daarin vastgelegd hoe de hele vastgoedportefeuille er over dertig jaar uit moet zien. In plaats daarvan start ik nu door ruimte te maken met de strategische projecten die in het SVP zijn aangekondigd. Met de realisatie van deze projecten is het werk niet klaar. Op welk moment aanvullende projecten worden toegevoegd hangt af van meerdere factoren. In het SVP is melding gemaakt van de externe factoren en risico's die ik voorzie bij het realiseren van projecten. Zorgvuldigheid bij de uitwerking en het –ook voor de omgeving- overzichtelijk houden van de plannen van Defensie, maakt dat ik in beginsel eerst voortgang wil boeken op de in het SVP genoemde bestuurlijke voornemens, voordat aanvullende grote projecten worden gestart.

2. 'No regret-projecten'

In de Contourenbrief is aangegeven dat ook vastgoedprojecten vanuit het SVP worden gestart die geen gefaseerd participatietraject met de regio vereisen, omdat het niet gaat om uitbreidingen of verplaatsingen, maar om het verbouwen of vernieuwen van bestaande faciliteiten op het bestaande grondgebied. Dit zijn zogenaamde 'no regret'-projecten. Bij toekomstige renovaties van hele kazernecomplexen wordt de werkwijze van het bij u bekende revitaliseringsprogramma voortgezet, waarbij het pilotproject van de Bernhardkazerne zich nu in de uitvoeringsfase bevindt (Kamerstuk 34919, nr. 70). Ook bij deze projecten neem ik uw Kamer mee in de vorderingen. No regret-projecten worden voortaan ook meegenomen in deze bijlage die jaarlijks wordt bijgewerkt. Een voorbeeld van een no regret-project is de bouw van een nieuwe kazerne op Sint Maarten. Het vastgoed van Defensie in het Caribisch gebied wordt namelijk ook vernieuwd en verduurzaamd, aangezien ook hier een opgave ligt waar Defensie haar verantwoordelijkheid neemt. De bouw van de nieuwe kazerne op Sint Maarten is nu in voorbereiding. Deze nieuwe kazerne zal in 2026 gereed zijn voor gebruik en voorziet in een moderne permanente presentie van de krijgsmacht op het eiland.

Naast de omvangrijke revitaliseringsprojecten gaan we door met de kleinere vervangings- en onderhoudsprojecten, dit hoort bij het dagelijkse beheer van de vastgoedportefeuille. Ook deze projecten leveren een bijdrage aan het bereiken van de doelstellingen en de KPI's van het SVP, zo worden legeringskamers nu Defensiebreed aangepakt. Uiteraard geldt dat bij de realisatie van zowel grotere als kleinere projecten wel overleg wordt gevoerd met de omgeving waar nodig, aangezien de realisatie impact kan hebben op de omgeving, bijvoorbeeld door hinder van bouwwerkzaamheden.

3. Thematische projecten

Naast objectgerichte projecten, waarbij kazernes worden geconcentreerd, verduurzaamd en vernieuwd, worden ook specifieke thema's uitgediept als onderdeel van de uitwerking van het SVP. Dit bevindt zich in de ambtelijke verkenningsfase. In het SVP is melding gemaakt van de studies die nu worden uitgevoerd voor de thema's kantoren, onderwijsinstellingen, de kazerne van de toekomst (waarin ook het onderwerp legering wordt meegenomen) en de logistieke inrichting (inclusief magazijnen). In deze studies wordt bekeken hoe we op vastgoedgebied de vierledige doelstelling van het SVP, waaronder de noodzakelijke bedrijfsprocessen van Defensie en de behoeften van ons personeel, beter kunnen accommoderen. In deze bijlage die jaarlijks wordt bijgewerkt zal ik ook stilstaan bij de stand van zaken en de resultaten van deze thematische projecten.

4 Stand van zaken projecten kazernes

4.1 Nieuwe kazerne in het midden van het land

Belangrijk element van de aanpak van het SVP is dat Defensie verspreid over het land aanwezig blijft en waar mogelijk concentreert op de grotere locaties zoals vliegbases en grotere kazernes met voldoende ontwikkelpotentieel. De geografische spreiding heeft niet alleen te maken met de taakstelling, maar ook met regionaal werven, regionaal opleiden en regionaal werken. Een van de belangrijke, strategische projecten om deze beweging mogelijk te maken is het realiseren van een nieuwe kazerne inclusief oefenterrein in het midden van Nederland. Op deze nieuwe kazerne worden ondersteunende eenheden gehuisvest uit meerdere Defensieonderdelen. Deze ondersteunende eenheden, die een belangrijke schakel vormen in de operationele gereedheid, zijn nu nog verspreid gehuisvest over diverse locaties. Defensie verkent voor welke eenheden de nieuwe kazerne uiteindelijk plek zal bieden. Concentratie midden in het land leidt ertoe dat de brigades in het noorden, zuiden en oosten van het land optimaal vanuit een centrale locatie worden ondersteund, in plaats van vanuit verschillende locaties. Naast operationele voordelen, heeft dit ook financiële en duurzaamheidsvoordelen. De bouw van deze nieuwe kazerne is een strategische stap met het oog op de krijgsmacht van de toekomst in een samenleving waar ruimte schaars is. De uitwerking en uitvoering van het project zal jaren in beslag nemen. Onderdeel van deze uitwerking is de ambtelijke verkenning waar we nu mee bezig zijn over de invulling van deze kazerne en de analyse welke van onze huidige kazernes als gevolg hiervan in overleg met de regio een nieuwe maatschappelijke invulling zullen krijgen. Het komende half jaar gaan we in het kader van deze verkenning gesprekken voeren met diverse provincies en gemeenten.

Stand van zaken

De benodigde ruimte voor de nieuwe kazerne (inclusief oefenterrein) is ongeveer 500 hectare. Er staan in deze regio meerdere kleinere kazernes, maar er is geen bestaande Defensielocatie die voldoende ruimte heeft om deze concentratie te faciliteren. Daarom zoek ik naar een nieuwe locatie voor deze kazerne. Omdat dit een uitdagende puzzel is, gelet op de eisen van Defensie en de andere ruimtelijke en maatschappelijke belangen die spelen, doe ik dit in afstemming met andere ministeries en in overleg met medeoverheden. Om uiteindelijk op een zorgvuldige en uitlegbare manier tot een locatiekeuze te komen, is de afgelopen periode onderzoek gedaan naar mogelijke locaties, waarbij is gekeken naar Defensie-eisen (bijvoorbeeld omvang, ligging en geschiktheid voor militair gebruik) maar ook naar andere factoren, zoals uitvoeringsuitdagingen en de plaatselijke impact op andere belangen (bijvoorbeeld landbouw, natuur en mobiliteit). Op basis van het onderzoek is er een selectie gemaakt van vier mogelijke locaties, drie voor locaties in Flevoland en een locatie in Gelderland. De locatie bij de brug bij Nijkerk in de gemeente Zeewolde is als voorlopige voorkeurslocatie aangemerkt. Deze locatie voldoet aan de eisen van Defensie, heeft daarnaast de minste verdringingseffecten op de landbouw, en heeft naar verwachting relatief beperkte negatieve effecten op de omgeving. Daarnaast draagt een nieuwe kazerne in Flevoland, waar Defensie nu nog geen kazerne heeft, ook bij aan de gewenste spreiding van onze aanwezigheid over het land. Ook heeft het Rijk op deze locatie nu al een goede grondpositie, wat meer zekerheid biedt in het realisatieproces. Wel heeft het kabinet er oog voor dat een besluit voor deze locatie enkele (agrarische) ondernemers, die daar nu voornamelijk op pachtgronden van het Rijk gevestigd zijn, zal raken. Het kabinet zal ervoor zorgen dat met deze ondernemers zorgvuldig wordt besproken wat de consequenties zijn voor de toekomst van hun bedrijf en welke ondersteuning hen zal worden geboden. Het traject van de inpassing van de kazerne heeft een zodanig lange doorlooptijd dat ik de tijd heb om hier zorgvuldig mee om te gaan. Ook zal er een participatieproces worden ingericht. De locatie van de nieuwe kazerne is nog niet definitief en de inpassing wordt meegenomen in de bredere puzzel van het NOVEX-gebiedsproces, waarin we samen met de provincies en gemeenten alle afwegingen bij elkaar kunnen brengen. Met dit bestuurlijk voornemen en deze voorkeurslocatie gaat Defensie in gesprek met de provincie Flevoland en de gemeenten over de inpasbaarheid van de kazerne op deze locatie. Daarnaast gaan we ook in gesprek met de provincie Gelderland en de betreffende gemeente, omdat in het westen van deze provincie ook een mogelijk geschikte locatie ligt, waarvan Defensie de haalbaarheid op dit moment echter lager inschat, onder andere vanwege de versplinterende eigendomssituatie op deze locatie. Het kabinet heeft het voornemen om vervolgens medio 2023 nog tot een definitieve locatiekeuze voor de kazerne te komen en de benodigde planologische procedure op te starten.

4.2 Concentreren van de eenheden die nu in Assen en Havelte zitten, op de Johannes Post Kazerne in Havelte

De Johannes Postkazerne (JPK) te Havelte is een van de locaties van de Landmacht die geschikt is om eenheden te concentreren. De kazerne huisvest nu de 43e Gemechaniseerde brigade en voorziet in de benodigde ondersteuning en oefenmogelijkheden op nabijgelegen terreinen. Door de JPK te vernieuwen volgens de werkwijze van het revitaliseringsprogramma, kunnen eenheden van de Johan Willem Frisokazerne (JWF-kazerne) uit Assen in Havelte worden geplaatst. Door bijvoorbeeld de School Noord uit Assen, die gericht is op de 43^e Gemechaniseerde Brigade, en de 43e Gemechaniseerde Brigade op dezelfde locatie te plaatsen ontstaan operationele voordelen. De nieuwe soldaten integreren vanuit hun opleiding sneller in de operationele eenheden omdat ze worden opgeleid in de werksituatie. Defensie verkent voor welke andere eenheden de JPK te Havelte uiteindelijk plek zal bieden.

Stand van zaken

In de Contourenbrief is aangegeven dat Defensie de regio uitnodigt om mee te denken met de plannen voor de kazernes in Havelte en Assen. Na gesprekken met de gemeente Assen en de provincie Drenthe heb ik in het commissiedebat van 30 juni jl. toegezegd mij in te spannen voor de Rijkswerkgelegenheid in de regio en de blijvende betrokkenheid van Defensie. Defensie en het Rijksvastgoedbedrijf voeren samen met de gemeente Assen en de provincie Drenthe verkennende gesprekken over de toekomst van de JWF-kazerne. Er zijn inmiddels meerdere overleggen geweest, ik wil de tijd nemen om dit gesprek goed af te ronden om vervolgens tot een besluit te komen over de JWF-kazerne.

Samen met de provincies Overijssel en Drenthe en de gemeenten Westerveld en Steenwijkerland werkt Defensie aan de planvorming voor de JPK-kazerne in Havelte, waarbij de ideeën van de omgeving aan de voorkant kunnen worden meegenomen. De voortgang wordt mede bepaald door de uitkomsten van de verkenning naar de toekomst van de JWF-kazerne.

4.3 Nieuwe kazerne Korps Commandotroepen te Roosendaal/Rucphen

De Engelbrecht van Nassaukazerne in Roosendaal vormt nu de hoofdlocatie van het Korps Commandotroepen (KCT). Om beter en sneller te kunnen reageren op crisissituaties, versterkt en vergroot Defensie de ondersteuning van het KCT. De huidige Engelbrecht van Nassaukazerne biedt echter onvoldoende ruimte om deze ruimtevraag te accommoderen. De bedrijfsvoering van de eenheid is nu noodgedwongen verspreid over twee locaties (de Engelbrecht van Nassaukazerne en Logistiek Centrum Rucphen). Daarnaast beschermt de ligging van de kazerne, in een woonwijk, de vertrouwelijke en gevoelige aard van het werk van een speciale eenheid onvoldoende. Bovendien zoekt Defensie al langer naar een geschikte locatie voor een schiet- en trainingsfaciliteit voor het KCT. Deze is voorzien in Ossendrecht, maar de vergunningverlening op deze locatie verloopt moeizaam vanwege de stikstofproblematiek op deze locatie (Kamerstuk 27830, nr. 327).

Stand van zaken

Om de operationele gereedheid en ontwikkeling van het KCT te waarborgen zoekt Defensie samen met de regio naar mogelijkheden om de eenheid te concentreren op één grotere, geschikte locatie in de omgeving Roosendaal/Rucphen. Het is daarbij de intentie om de Engelbrecht van Nassaukazerne te Roosendaal en de Koningin Wilhelmina kazerne in Ossendrecht aan te bieden als perspectiefobject. De toekomstige invulling van het Logistiek Centrum Rucphen wordt nog nader onderzocht, omdat deze locatie tevens dient als munitieopslag die van belang kan zijn voor het aanvullen van de munitievoorraden. Met de ondertekening van een bestuurlijke opdracht op 14 juli jl. is afgesproken dat Defensie samen met de gemeenten Roosendaal en Rucphen, de provincie Noord-Brabant en het RVB, de mogelijkheden voor de bouw van een nieuwe kazerne onderzoekt. Ik werk toe naar een gezamenlijke locatiekeuze in de eerste helft van 2023. Als er een geschikte locatie is gevonden en de plannen verder zijn uitgewerkt, zal ik uw Kamer hierover informeren met een A-brief en kan de ruimtelijke procedure voor inpassing worden opgestart.

4.4 Nieuwe kazerne in de regio Schaarsbergen

De Luchtmobiele Brigade is gevestigd op een aaneenschakeling van gebouwen in Schaarsbergen met oefenterreinen in de directe omgeving. Dit maakt de kazerne een strategische locatie voor concentratie. Het complex is echter sterk verouderd en moet met spoed worden gemoderniseerd. Vanwege de monumentale status van 120 gebouwen (meer dan de helft van het terreinoppervlakte) is de revitaliseringswerkwijze, zoals bijvoorbeeld bij de Bernhardkazerne in Amersfoort wordt toegepast, complex. In overleg met de Provincie Gelderland en de gemeenten Arnhem en Ede wordt bekeken of het mogelijk is om een meer doelmatige nieuwe kazerne te realiseren in deze omgeving, in combinatie met het nabij gelegen vliegveld Deelen.

Stand van zaken

Er is een ambtelijke werkgroep gestart die de komende periode de mogelijkheden verkent met als doel om ook alternatieve locaties te onderzoeken. Dit gebeurt met behulp van een gezamenlijk opgesteld integraal afwegingskader, die de belangen van Defensie, de provincie en de gemeenten meeweegt. Ik werk met de provincie en gemeenten toe naar een gezamenlijke locatiekeuze in het eerste kwartaal van 2023.

4.5 Concentreren eenheden in de regio Soesterberg

In Soesterberg worden de mogelijkheden onderzocht voor een concentratie van eenheden op logistiek en operationeel gebied. De eenheden en voorraden die Defensie in de regio Soesterberg wil concentreren, zijn nu gehuisvest in sterk verouderd vastgoed en verspreid over verschillende locaties in Nederland.

Concentratie regio Soesterberg

De locatie Soesterberg kan als centraal gelegen logistieke hub een belangrijke rol vervullen bij de ondersteuning van eenheden door het hele land en vormt daarnaast een geschikte concentratielocatie voor crisisbeheersingscapaciteiten. Door verschillende logistieke eenheden en voorraden van de Koninklijke Landmacht, de Defensie Materieel Organisatie en het Defensie Ondersteuningscommando te bundelen in moderne en toekomstbestendige magazijnen, verkleint Defensie haar logistieke footprint en wordt de bedrijfsvoering doelmatiger en duurzamer, aangezien verschillende onderdelen van de krijgsmacht in de nieuwe situatie sneller kunnen worden voorzien van diverse goederen, bijvoorbeeld in het geval van crisissituaties.

Op basis van de ambtelijke verkenning tot nu toe, heb ik het bestuurlijk voornemen om verschillende kazernes in de omgeving van Soesterberg te herschikken tot één kazernecomplex. Het gaat om de Du Moulinkazerne, de Soldaat Ketting Olivierkazerne, het Logistiek Centrum Soesterberg en de sergeant majoor Scheickkazerne, deze locaties liggen deels in de gemeente Soest, deels in de gemeente Amersfoort. Met het doelmatiger indelen van de locaties in de regio Soesterberg kunnen gronden worden afgestoten die interessant zijn voor andere maatschappelijke functies, zo kunnen naar verwachting bijvoorbeeld delen van de terreinen van de Soldaat Ketting Olivierkazerne en de DuMoulinkazerne worden herbestemd.

Stand van zaken

In samenspraak met de gemeenten Soest, Amersfoort, Zeist en Leusden, de provincie Utrecht en het waterschap, is het gesprek gestart over de gezamenlijke opgave, mogelijkheden en meekoppelkansen bij de herschikking van de verschillende terreinen. Bij de uitwerking worden eveneens de toekomstige ontwikkelingen van het Camp New Amsterdam en het Walaardt Sacré Kamp, tevens in de regio Soesterberg, meegenomen.

4.6 Nieuwe Haven te Den Helder

De Nieuwe Haven te Den Helder is de thuisbasis van de Koninklijke Marine en is daarom bij uitstek een geschikte maritieme clusterlocatie voor het concentreren van de vlooteenheden met bijbehorende ondersteuning. Voor een toekomstbestendige ontwikkeling van zowel de militaire als civiele haven, werkt Defensie actief samen met de provincie Noord-Holland en de gemeente Den Helder in het bredere samenwerkingsverband 'Ontwikkeling Maritiem Cluster regio Den Helder'. Zo wordt er samengewerkt aan de ontwikkeling van een Submarine Maintenance Valley in Den Helder in

het kader van de verwerving van de nieuwe onderzeeboten. Daarnaast vinden meerdere infrastructurele en vastgoedprojecten plaats op en rond de Nieuwe Haven, bijvoorbeeld voor het creëren van voldoende kaderuimte voor het veilig afmeren van de schepen.

Stand van zaken

Op basis van de ambtelijke verkenning tot nu toe, heb ik het bestuurlijk voornemen om de plannen voor het concentreren van meer eenheden op de Nieuwe Haven verder uit te werken. Hierover ga ik samen met het maritiem cluster en de regio in gesprek, zodat de maatschappelijke en regionale belangen en opgaven goed kunnen worden meegewogen. Bij deze verkenning wordt rekening gehouden met het op termijn aanbieden van de Lkol Maaskampkazerne, de transportlocatie Basingracht en de Marinekazerne Fort Erfprins (allen in de gemeente Den Helder) als perspectieflocatie, zodat hier een andere bestemming voor kan worden gezocht.